

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

مدیریت پژوهش‌های خبری
معاونت سیاسی

گزارش پژوهشی

موضوع:

معاونت سیاسی

صدا و سیما

"نگاهی به اقتصاد چای در ایران و جهان"

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب‌سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

– گروه تلگرام پژوهش خبری صدا و سیما <https://telegram.me/pajooeshkhabar>

پژوهشگر: محمود نانکلی

□ نکات برجسته پژوهش خبری

- ۷۵ درصد تولید و ۶۰ درصد صادرات چای دنیا در اختیار ۴ کشور
- بیش از ۳ میلیارد نفر در جهان عادت به نوشیدن چای دارند
- بیش از ۱۶۰ کشور جهان واردکننده چای هستند
- تجارت ۳۸ میلیارد دلاری چای در جهان
- گردش ۳ هزار میلیارد تومانی صنعت چای در ایران
- موقعیت استثنایی ایران برای ایجاد پایگاه صادرات چای به کشورهای عمده مصرف کننده
- اشتغال نیم میلیون نفر بطور مستقیم و غیر مستقیم در صنعت چای ایران

معاونت سیاسی

□ مقدمه و طرح مسئله

چای یک کالای استراتژیک و از اقلام مصرفی تمام اقشار جامعه است. چای پرمصرف ترین نوشیدنی پس از آب در جهان و یکی از با اهمیت ترین محصولات نقدینه آفرین در بخش کشاورزی است. چای همواره در سبد پذیرایی خانوارهای ایرانی دارای جایگاه ویژه‌ای بوده است و با توجه به گردش مالی ۲ تا ۳ هزار میلیارد تومانی این صنعت در کشور می‌توان گفت توجه نکردن به این محصول می‌تواند آسیب‌های جدی به بخش کشاورزی و معیشت کشاورزان، از بین رفتن فرصت‌های ایجاد اشتغال و شغل‌های پایدار در بخش تولید، فرآوری، صنایع بسته بندی و فروش بوجود آورد ضمن آنکه در پی بی توجهی و عدم حمایت دولت و اتخاذ سیاست های اصولی که مغایر با اصل ۴۴ قانون اساسی (کاهش تصدی گری دولت در بخش اقتصاد ملی) علاوه بر کاهش تولید، افزایش نرخ بیکاری در بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی جانبی و بخش خدمات ، افزایش واردات و قاچاق را نیز به همراه خواهد داشت.

در حال حاضر سالانه در حدود ۳۸ میلیارد دلار سهم تجارت چای در جهان است و حدود ۵۰ کشور و مناطق در جهان به کشت چای می پردازند و تقریباً بیش از ۳ میلیارد نفر در بیش از ۱۶۰ کشور جهان به نوشیدن چای عادت دارند که روسیه به تنهایی ۱۰ درصد از سهم مصرف چای در جهان را بخود اختصاص داده اند و با توجه به عادت و فرهنگ چای در کشورهای پاکستان، ترکیه، عراق، افغانستان، کشورهای مشترک المنافع، کشورهای حوزه خلیج فارس و همسایگان ایران، کشورمان را با توجه به وجود مناطق ویژه آزاد اقتصادی در نقاط مختلف کشور و دسترسی سریع تر و آسان تر به بازارهای کشورهای همجوار می‌تواند به یک هاب منطقه ای برای فرآوری و صادرات چای تبدیل کند.

برهمن اساس گروه اقتصاد مدیریت پژوهش خبری معاونت سیاسی در راستای مصوبات ستاد اقتصاد مقاومتی و نقشه راه خود ذیل محور حمایت از تولیدات داخلی و بررسی ظرفیت‌های ایجاد اشتغال و حمایت از صادرات پس از اختصاص سی و هفتمین نشست خود با عنوان " نگاهی به وضع بازار چای ایران " با حضور مسئولان دولتی، بخش خصوصی تولید و فروش

چای ضمن بررسی وضعیت تولید، فرآوری و صنایع جانبی صنعت چای ایران نگاهی هم به وضعیت "اقتصاد چای در ایران و جهان" انداخته است.

بخش اول؛ وضعیت کنونی کشت و صنعت چای ایران

در حال حاضر حدود ۲۶ هزار هکتار باغ چای در دو استان گیلان و مازندران قرار دارد که از این مقدار حدود ۲۱ هزار هکتار مورد بهره برداری قرار می گیرد. همه ساله حدود ۱۶۰ کارخانه چای سازی از طریق انعقاد قرارداد با سازمان چای کشور در زمینه تولید چای خشک فعالیت دارند. باغات چای ایران در ۱۰ شهر گیلان و مازندران از فومن در استان گیلان گرفته تا در کلارآباد تنکابن در مازندران در بیش از ۹۰۰ روستا پراکنده است. تعداد خانوارهای چایکار در این دو استان بالغ بر ۵۵ هزار خانوار است که اگر تعداد هر خانوار را فرضاً ۴ نفر در نظر بگیریم نزدیک به ۲۲۰ هزار نفر در بخش کشت چای و چیزی در حدود ۲ هزار خانوار نیز در بخش کارخانجات تولید چای خشک و مشاغل مرتبط با آن اشتغال دارند که در کل برآورد می شود در حدود ۱۰۰ هزار خانوار یا ۵۰۰ هزار نفر بطور مستقیم و غیر مستقیم در صنعت چای از مرحله کشت، برداشت و تولید برگ سبز چای تا عرضه به کارخانجات چای سازی، صنایع بسته بندی و بخش خدمات توزیع و فروش اشتغال دارند.

نزدیک به ۷۰ درصد باغات چای ایران در نقاط شیبدار قرار دارند که امکان کشت هیچ محصولی از نظر اقتصادی مشابه چای وجود ندارد. از طرفی باغ های چای به دلیل تعامل خاصی که با طبیعت این نواحی برقرار نموده اند باعث حفظ محیط زیست، جلوگیری از فرسایش خاک و تنوع زیستی شده است.

بیشتر باغات چای ایران بصورت دیم کشت می شود و در دهه ۷۰ تلاش برای تجهیز باغات چای به سیستم های نوین آبیاری باعث شد تا سطح زیر کشت آبی این محصول به ۵ هزار هکتار برسد. اما این سطح زیر کشت اکنون به کمتر از ۴۰۰ هکتار رسیده است.

□ میزان تولید چای ایران

معمولاً تولید چای در ایران از ابتدای اردیبهشت هر سال آغاز می شود و تا پایان مهرماه ادامه پیدا می کند. در سال ۱۳۹۵ به دلیل مناسب بودن نزولات آسمانی و اجرای عملیات هرس در باغات چای در دو سال قبل و مصرف مطلوب کودهای مغذی شاهد افزایش بی سابقه محصول بوده ایم. چندان که مقدار تولید به بالاترین حد از سال ۱۳۸۹ تاکنون به عدد ۱۴۰ هزار تن برگ سبز چای رسید و این رقم معادل تولید ۳۱ هزار و ۵۰۰ تن چای خشک است. در سال ۱۳۹۴ مقدار تولید برگ سبز حدود ۸۷ هزار تن و تولید چای خشک حدود ۲۰ هزار تن بود. افزایش تولید در سال ۱۳۹۶ می تواند نوید بخش رونق اقتصاد چای و پایداری مناطق روستایی باشد.

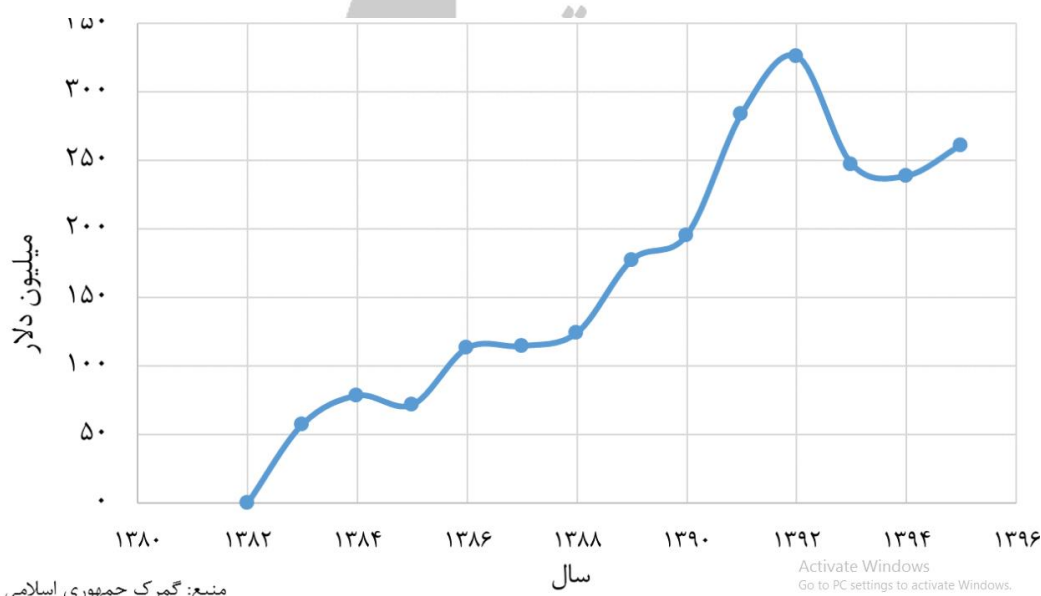
□ واردات چای ایران

طبق آمار گمرک جمهوری اسلامی در سال ۱۳۹۵ میزان واردات چای در سال گذشته بالغ بر ۵۶ هزار تن به قیمت ۲۶۱ میلیون دلار بوده است. طبق این آمار واردات چای در سال گذشته از نظر وزنی ۱۰,۴ درصد و از نظر قیمت دلاری ۹,۵ درصد افزایش یافته است. در جدول زیر آمار مقایسه‌ای واردات چای نشان داده شده است.

میزان واردات چای در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵					
درصد تغییر		سال ۱۳۹۴		سال ۱۳۹۵	
دلاری	وزنی	میلیون دلار	هزار تن	میلیون دلار	هزار تن
۹.۵	۱۰.۴	۲۳۹	۵۱	۲۶۱	۵۶

در سال‌های اخیر همواره بخش عمده ای از نیاز داخل به چای از طریق واردات تأمین شده و این کالا همواره جایگاهی عمده در کالاهای وارداتی بخش کشاورزی کشور داشته است. این درحالیست که ایران خود جزء تولیدکنندگان چای است و دلیل اصلی واردات چای عدم بازاریابی مناسب برای تولیدات داخلی و تغییر ذائقه مردم به استفاده از چای خارجی با وجود کیفیت بهتر چای داخلی است.

با اینحال با برنامه ریزی‌های انجام شده توسط وزارت کشاورزی، روند واردات چای در دو سال ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ کاهشی بوده و افزایش ۱۰ درصدی واردات چای در سال گذشته برخلاف این روند بوده است. در نمودار زیر روند واردات چای در ۱۵ سال اخیر نشان داده شده است:

چنانچه از نمودار فوق مشخص است، روند واردات چای در ایران از سال ۱۳۸۳ آغاز شده و تا پیش از آن میزان واردات چای بسیار ناچیز بوده است. از سال ۱۳۸۳ تا سال ۱۳۹۲ روند واردات چای به شدت صعودی بوده به طوری که در عرض ۱۰ سال به بیش از ۳۲۵ میلیون دلار رسیده است. با اینحال در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ میزان واردات چای تا حدودی کنترل شده و از میزان آن کاسته شده است. اما در سال ۱۳۹۵ دوباره شاهد آن هستیم که میزان واردات چای افزایش یافته است.

واردات ۲۶۱ میلیون دلاری چای در سال گذشته درحالی رخ داده که در همین سال ایران موفق شده است بیش از ۲۰ میلیون دلار انواع چای به دیگر کشورها صادر نماید. با اینحال به نظر میرسد به دلیل عدم بازاریابی و جذب مشتری

مناسب در بازار داخل، چای ایرانی نتوانسته است جایگاه خود را آنطور که باید بدست آورد و بخش عمده بازار داخلی در اختیار واردکنندگان چای خارجی قرار دارد. این درحالیست که هر کیلو چای صادراتی ایرانی به طور متوسط حدود یک سوم چای وارداتی قیمت دارد.

از طرف دیگر طبق آمارهای رسمی، میزان قاچاق سالانه چای به داخل کشور به قدری زیاد است که با میزان واردات رسمی برابری می‌کند و در برخی آمارها تا ۵۰۰ میلیون دلار هم گزارش شده است.

طبق آمارهای رسمی میزان تولید چای خشک ایران در سال ۱۳۹۵ در حدود ۳۱ هزار تن بوده است که در مقایسه با سال ۱۳۹۴ افزایشی ۱۰ هزار تنی داشته است. با اینحال با احتساب آمار واردات و قاچاق چای به داخل کشور میتوان گفت سهم تولیدات داخلی از بازار کشور کمتر از ۳۰ درصد است. همچنین طبق آمار گمرک جمهوری اسلامی مبادی وارداتی چای ایران در سال گذشته کشورهای سری لانکا و هند بوده‌اند. در جدول زیر مبادی وارداتی چای ایران در سال ۱۳۹۵ نشان داده شده است:

مبادی وارداتی چای در سال ۱۳۹۵			
ردیف	کشور	میزان واردات میلیون دلار	سهم از کل واردات درصد
۱	سری لانکا	۱۳۳	۵۱
۲	هند	۱۰۳	۴۰
۳	کنیا	۹.۴	۳.۶
۴	ترکیه	۶.۳	۲.۴
۵	امارات	۲.۵	۱.۰
	سایر کشورها	۶.۶	۲.۵
	مجموع	۲۶۱	۱۰۰

چنانچه در جدول فوق مشخص است عمده چای ایران از کشورهای سری لانکا و هند تأمین میشود و دیگر کشورها نقش چندانی در واردات چای ایران ندارند.

براساس میزان مصرف سرانه چای در ایران به ازای هر نفر ۱,۴ کیلوگرم در نظر بگیریم و با توجه به تولید ۲۴ تا ۲۶ هزار تن چای خشک سالانه نزدیک به ۱۳۰ هزار تن چای برای مصرف نیاز است که بخش بیشتر نیاز کشور می‌بایست از طریق واردات تأمین شود. طبق اعلام گمرک جمهوری اسلامی ایران در شش ماه نخست سال ۱۳۹۵ حدود ۱۲ هزار و ۷۴۳ تن چای به ارزش ۵۸ میلیون و ۷۰۰ هزار دلار از کشورهای مختلف واردات صورت گرفته است. این یعنی هر کیلوگرم چای خارجی به طور متوسط ۴,۶ دلار خریداری شده و به کشور وارد شده است. همچنین بر اساس آمار گمرک ایران در شش ماه اول سال ۱۳۹۴ اندکی بیش از ۲۴۰۰۰ تن چای به ارزش ۱۱۴ میلیون دلار و به طور متوسط کیلویی ۴,۷۵ دلار وارد کشور شده است که در مقایسه با سال ۱۳۹۵ هم در میزان واردات هم در قیمت و ارزش پرداختی کاهش داشته است. با اینکه کاهش ۵۰ درصدی واردات اتفاق افتاده است اما مشخص نیست آیا در مسیر واردات اشکالی ایجاد شده یا افزایش تولید و مصرف چای داخلی باعث این کاهش شدید واردات شده است.

براساس آمار گمرک در سال گذشته ایران از هند ۱۱ هزار و ۴۵۰ تن چای به قیمت کیلویی ۴,۶ دلار، از سری لانکا ۸ هزار و ۸۲۴ تن به قیمت کیلویی ۵ دلار و از امارات عربی متحده ۱۲۳۴ تن چای به قیمت ۴,۵ دلار وارد کرده است. مقدار واردات چای سبز در سال ۱۳۹۵ حدود ۱۱۵ هزار تن است که از چین و هند وارد شده است. همچنین در سال ۱۳۹۴ مقدار واردات چای سبز ۲۶۸ تن بود که در این بخش هم شاهد کاهش واردات در مدت مشابه هستیم.

از نکات قابل توجه در آمار شش ماهه نخست سال ۹۴ ورود چای از کشور اسلواکی به میزان ۳۱ هزار و ۵۰۰ تن به قیمت بسیار گران هر کیلوگرم ۵,۵ دلار است. صرف نظر از این که اسلواکی یک کشور چای خیز نیست و چرا واردات از این کشور آن هم با قیمت بالا صورت گرفته است در صورتی که چای وارداتی هندی بوده و هند از مشتریان پروپاقرص ایران در واردات چای است و می بایست بدون واسطه از هند چای وارد می شده است.

نکته دیگر در چای وارداتی در سال های ۹۴ و ۹۵ قیمت های بالاتر از عرف جهانی است. در حال حاضر قیمت جهانی چای طبق شاخص سازمان فائو حدود ۲,۸ دلار به ازای هر کیلوگرم است. البته بخش اعظم چای سیاه تولیدی در جهان از نوع سی سی است که قیمت آن کمتر از چای ارتدوکس است که بخش اعظم چای وارداتی ایران را هم تشکیل می دهد. با این حال قیمت های اعلامی توسط سازمان چای هند و سری لانکا با قیمت های ثبت شده در گمرگ هم خوانی ندارد. بطور مثال سازمان چای هند قیمت چای فروخته شده به ایران را ۳,۸۴ دلار اعلام کرده است.

□ صادرات چای از ایران

به نظر می رسد صادرات چای از ایران با توجه به محدودیت تولید و واردات چای با قیمت های بالا و وجود تعرفه ۳۰ درصدی صادرات امر غریبی باشد. نگاهی به آمار گمرگ نشان می دهد در شش ماهه اول سال ۱۳۹۵ مقدار ۳۹۸۷ تن چای به ارزش ۵,۲ میلیون دلار از ایران صادر شده است. یعنی چای ایران با قیمت متوسط کیلویی ۱,۳ دلار صادر شده است. کشورهای تاجیکستان با خرید ۱۲۵۵ تن به قیمت یک دلار ، ازبکستان با خرید ۹۹۴ تن به قیمت ۱,۵ دلار ، ترکمنستان با ۴۷۳ تن به قیمت حدود ۱,۵ دلار و افغانستان با ۲۳۵ تن به قیمت کیلویی ۱,۴ دلار در رتبه های اول تا چهارم کشورهای وارد کننده چای از ایران هستند. بیشتر چای صادراتی ایران به استثنای چای های کیسه ای با این قیمت فروش رفته است بجز چای صادراتی به ترکیه که مقدارش ۲۳۰ تن و به قیمت ۳,۱ دلار فروخته شده است.

از طرفی در سال ۱۳۹۴ و در شش ماه اول ۱۲ هزار و ۴۴ تن چای به ارزش ۱۹ و نیم میلیون دلار (کیلویی ۱,۶ دلار) از ایران صادر شده است. در سال ۱۳۹۴ کشورهای ترکیه با خرید ۷۸۵۸ تن چای به قیمت ۱,۹۲ هر کیلوگرم، تاجیکستان با خرید با خرید ۷۵۸ تن به قیمت کیلویی ۱,۱ دلار، عراق با خرید ۵۰۵ تن به قیمت کیلویی به قیمت یک دلار و روسیه با ۴۶۹ تن کیلویی یک دلار مهم ترین خریداران چای بودند. شگفت آنکه در سال ۱۳۹۴ مقدار ۴۲۸ تن چای به قیمت کیلویی ۸۰ سنت به هند صادر شده است. قیمت چای صادراتی ایران به ازبکستان یک دلار و مقدار آن ۴۲۸ تن بوده و ۳۹۷ تن چای به قیمت ۷۸ سنت به آلمان صادر شده است. این در حالی است که فروش چای به قیمت های کیلویی ۴۰ سنت نیز در آمار گمرگ قابل مشاهده است.

بخش دوم؛ بررسی بازار جهانی چای

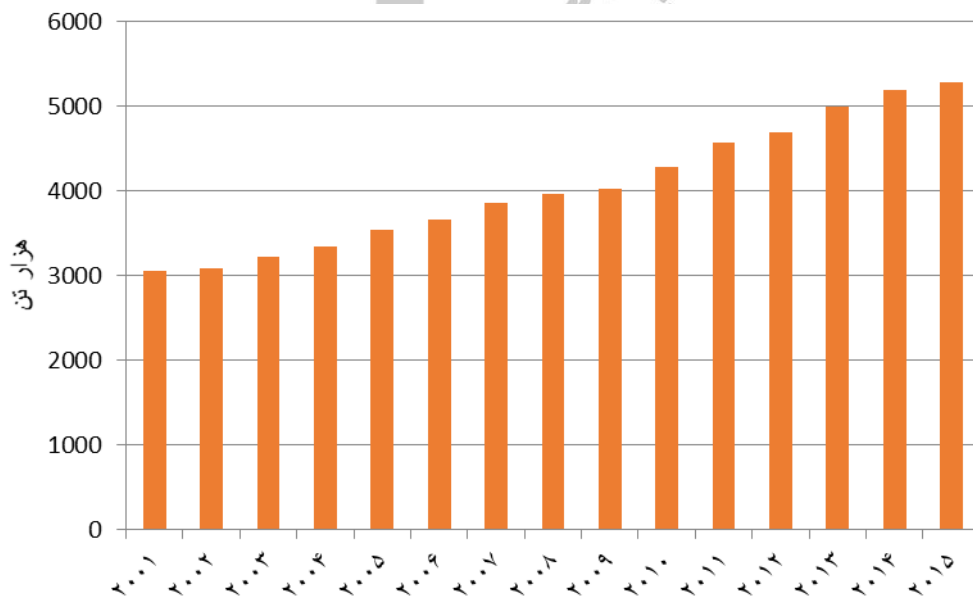
گردش اقتصادی نوشیدنی چای در جهان در سال ۲۰۱۶ بالغ بر ۳۸ میلیارد دلار بوده است . در سال ۲۰۱۵ ارزش اقتصادی این محصول فقط در امریکا با ۱۵۰ هزار تن واردات بالغ بر ۱۱ میلیارد دلار شده است. در این میان کشورهای چین، سری لانکا، کنیا و هند بزرگترین صادرکنندگان این محصول و روسیه، آمریکا، انگلستان، مصر ، پاکستان و ایران بزرگترین واردکنندگان چای در سطح جهان هستند.

چین، هند، کنیا و سریلانکا کشورهای تولید کننده و صادر کننده عمده چای جهان هستند که بیشترین چای تولیدی چین و هند در کشورهای خودشان مصرف می شود و بیشترین چای تولیدی در کنیا و سری لانکا هم صادر می شود.

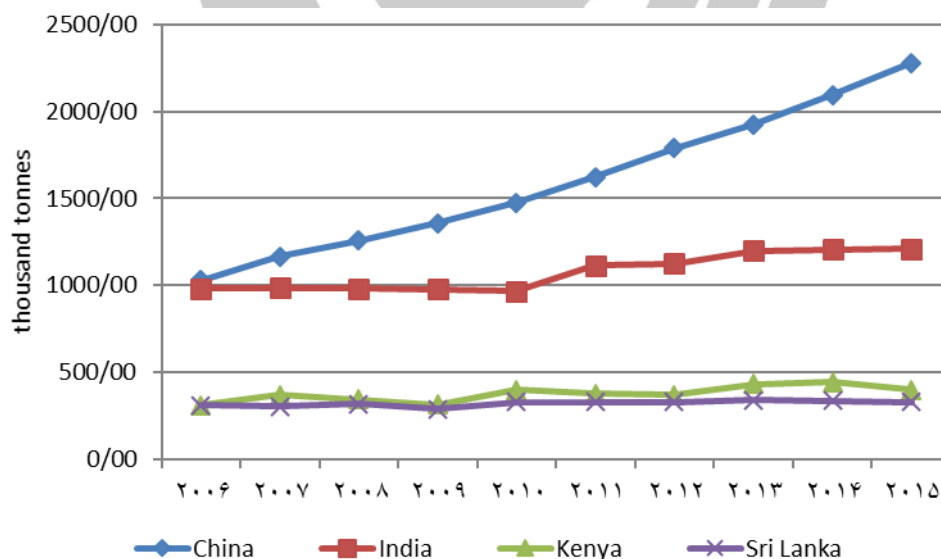
تولید چای جهانی

بیش از ۵۲۸۰ میلیون کیلوگرم چای در سال ۲۰۱۵ تولید شده که از این میزان ۱۹۹۸ میلیون کیلوگرم یا ۳۸ درصد از کل چای تولیدی به بازارهای بین‌المللی صادر شده است. اگرچه بیش از ۵۰ کشور در امر تولید و صادرات چای مشارکت دارند اما بیشترین تولید و صادرات در اختیار چهار کشور چین، هند، سریلانکا و کنیا قرار دارد و این چهار کشور ۷۵ درصد تولید و ۶۰ درصد صادرات جهانی را بخود اختصاص داده اند ضمن آنکه در سال‌های اخیر کشورهایی همچون ویتنام و اندونزی نیز توانسته سهم قابل قبولی در تولید و صادرات چای بدست آورند.

میزان تولید جهانی چای بین سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۵

میزان تولید چای در چهار کشور برتر تولیدکننده جهان

۱۰ کشور برتر تولیدکننده جهان چای، ۲۰۱۱-۲۰۱۵

۲۰۱۱			۲۰۱۲		۲۰۱۳		۲۰۱۴		۲۰۱۵	
کشور	هزار تن	درصد	هزار تن	درصد	هزار تن	درصد	هزار تن	درصد	هزار تن	درصد
چین	۱۶۲۳	۳۵.۶٪	۱۷۸۹.۷۵۳	۳۸.۱٪	۱۹۲۴.۴۵۷	۳۸.۵٪	۲۰۹۵.۵۷	۴۰.۳٪	۲۲۷۸	۴۳.۰٪
هند	۱۰۹۵.۴۶	۲۴.۰٪	۱۱۳۵.۰۷	۲۴.۲٪	۱۲۰۸.۷۸	۲۴.۲٪	۱۲۰۷.۳۱	۲۳.۲٪	۱۲۰۸.۶۶	۲۲.۸٪
کنیا	۳۷۷.۹۱۲	۸.۳٪	۳۶۹.۴	۷.۹٪	۴۳۲.۴	۸.۷٪	۴۴۵.۱۰۵	۸.۶٪	۳۹۹.۲۱۱	۷.۵٪
سريلانكا	۳۲۷.۵	۷.۲٪	۳۳۰	۷.۰٪	۳۴۰.۲۳	۶.۸٪	۳۳۸.۳۲	۶.۵٪	۳۲۸.۹۶۴	۶.۲٪
ترکیه	۲۲۱.۶	۴.۹٪	۲۲۵	۴.۸٪	212.4	4.3%	۲۲۶.۸	۴.۴٪	۲۵۸.۵۴۱	۴.۹٪
ویتنام	۲۰۶.۶	۴.۵٪	۲۱۱.۵	۴.۵٪	217.7	4.4%	۲۲۸.۳۶	۴.۴٪	۱۷۰	۳.۱٪
اندونزی	۱۵۰.۲	۳.۳٪	۱۴۳.۴	۳.۱٪	145.8	2.9%	۱۵۴.۴	۳.۰٪	۱۲۹.۲۹۳	۲.۴٪
ایران	۱۰۳.۸۹	۲.۳٪	۹۵.۲۷۲	۲.۰٪	116.818	2.3%	۱۱۹.۳۸۸	۲.۳٪	۸۳	۱.۶٪
آرژانتین	۹۲.۸۹۲	۲.۰٪	۹۴.۶	۲.۰٪	-	-	۸۵.۴۰۱	۱.۶٪	۷۶.۴	۱.۴٪
ژاپن	۸۲.۱	۱.۸٪	۸۵.۹	۱.۸٪	84.8	1.7%	-	-	۶۶.۳۴۷	۱.۳٪
میانمار	-	-	94.6	2.0%	۹۶.۳	1.9%	۹۸.۶	۱.۹٪	-	-
کل جهان	۴۵۶۱	٪۹۳.۸۶	۴۶۹۳	۹۵.۴۶٪	۴۹۹۳	٪۹۵.۷۳	۵۱۹۵	۹۶.۲۳٪	۵۲۸۵	۹۴.۰۲٪

ایران در طول سال های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۴ با تولید بین ۹۰ تا ۱۲۰ هزار تن برگ سبز چای رده هشتم جهان را بخود اختصاص داده است که تقریباً نزدیک به ۲ درصد از سهم تولید چای جهان در اختیار کشورمان بوده اما در سال ۲۰۱۵ در میان ده تولید کننده برتر چای جای ندارد.

۱۰ کشور برتر صادر کننده چای جهان، ۲۰۱۱-۲۰۱۵

۲۰۱۱			۲۰۱۲		۲۰۱۳		۲۰۱۴		۲۰۱۵	
صادرات	هزار تن	درصد	هزار تن	درصد	هزار تن	درصد	هزار تن	درصد	هزار تن	درصد
کنیا	۳۸۸.۳۴۴	۱۸.۰۸٪	۳۸۰.۳۵۷	۱۸.۶۵٪	۴۴۸.۸۰۹	۲۰.۳۰٪	۴۵۸.۷۲۸	۲۱.۶۰٪	۴۱۰.۰۳۹	۲۰.۵۲٪
چین	۳۲۲.۵۸	۱۵.۰۲٪	۳۱۳.۴۸۴	۱۵.۳۷٪	۳۲۵.۸۰۶	۱۴.۷۴٪	۳۰۱.۴۸۴	۱۴.۲۰٪	۳۲۴.۹۴۹	۱۶.۲۶٪
هند	۳۲۲.۵۴۸	۱۵.۰۲٪	۲۲۵.۰۸۲	۱۱.۰۴٪	۲۵۴.۸۴۱	۱۱.۵۳٪	۲۱۲.۶۰۶	۱۰.۰۱٪	۲۳۵.۱۳۲	۱۱.۷۷٪
سريلانكا	۳۲۱.۰۷۴	۱۴.۹۵٪	۳۱۸.۳۹۷	۱۵.۶۱٪	۳۵۵.۲۵	۱۶.۰۷٪	۳۲۵.۱۴۱	۱۵.۳۱٪	۳۰۴.۸۳۵	۱۵.۲۵٪
ویتنام	۱۳۴.۵۲۸	۶.۲۶٪	۱۴۶.۸۹۹	۷.۲۰٪	۱۴۱.۰۳۱	۶.۳۸٪	۱۳۲.۲۵۲	۶.۲۳٪	۱۲۵.۱۸۶	۶.۲۶٪
آرژانتین	۸۶.۶۵	۴.۰۳٪	۷۸.۰۵۶	۳.۸۳٪	۷۷.۳۳۵	۳.۵۰٪	۷۶.۸۹۲	۳.۶۲٪	۷۶.۰۲۹	۳.۸۰٪
اندونزی	۷۵.۴۵	۳.۵۱٪	۷۰.۰۷۱	۳.۴۴٪	۷۰.۸۴۲	۳.۲۰٪	۶۶.۳۹۹	۳.۱۳٪	۶۱.۹۱۵	۳.۱۰٪
انگلیس	۶۲.۳۲۳	۲.۹۰٪	۵۵.۲۱	۲.۷۱٪	-	-	-	-	-	-
اوگاندا	۵۵.۲۵۶	۲.۵۷٪	۵۵.۲۱	۲.۷۱٪	۶۲.۰۱۸	۲.۸۱٪	۵۹.۶۸۷	۲.۸۱٪	۵۳.۳۱۹	۲.۶۷٪
مالاوی	۴۶.۰۰۷	۲.۱۴٪	۴۲.۴۹۴	۲.۰۸٪	۴۳.۲۴۵	۱.۹۶٪	۴۸.۲۲۷	۲.۲۷٪	۳۸.۷۸۵	۱.۹۴٪
امارات متحده عربی	-	-	۴۸.۵۵۱	۲.۳۸٪	۶۱.۷۸۸	۱.۹۶٪	۷۱.۳۴۲	۳.۳۶٪	-	-
منطقه آزاد	-	-	-	-	-	-	-	-	۳۹.۲۶	۱.۹۶٪
جمع کل	۲۱۴۸.۰۹۲	۸۴.۴۸٪	۲۰۳۹.۵۸۷	۸۲.۳۰٪	۲۲۱۰.۹۷۲	۸۳.۲۶٪	۲۱۲۳.۸۳۱	-	۱۹۹۸.۳۷۷	-
Total	-	-	-	-	-	-	-	۸۲.۵۳٪	-	۸۳.۵۴٪

براساس آمار فائو از ده کشور برتر صادر کننده چای جهان نکته حایز اهمیت نام امارات متحده عربی است که از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۴ توانسته است جایگاه هفتمین صادر کننده چای به بازارهای بین المللی باشد با وجود که همگان می دانند کشور امارات موقعیت کشت چای را ندارد اما با واردات برگ سبز و فرآوری و تبدیل به چای خشک سیاه توانسته نزدیک به ۳ درصد از سهم تجارت جهانی چای را بخود اختصاص دهد.

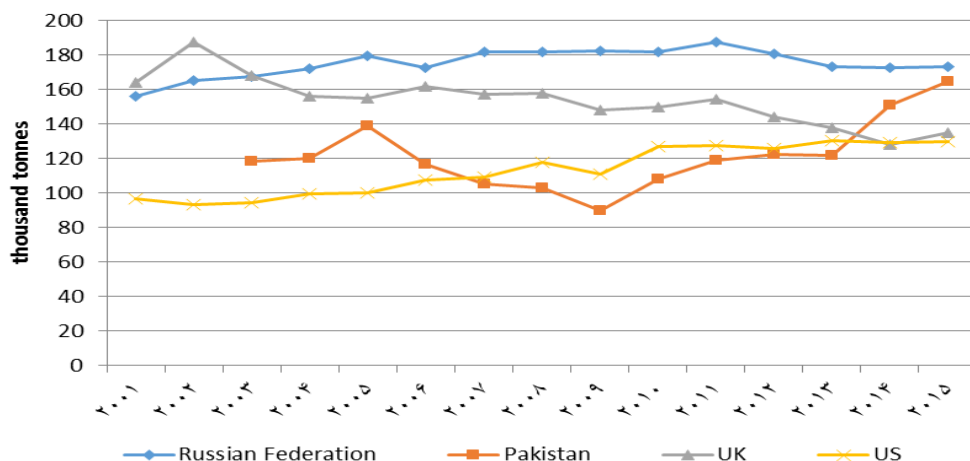
۱۰ کشور برتر واردات چای جهان، ۲۰۱۱-۲۰۱۵

واردات	۲۰۱۱		۲۰۱۲		۲۰۱۳		۲۰۱۴		۲۰۱۵	
	هزار تن	درصد	هزار تن	درصد	هزار تن	درصد	هزار تن	درصد	هزار تن	درصد
روسیه	۱۸۷.۷۷	۱۰.۰۶٪	۱۸۰.۴۹	۹.۰۵٪	۱۷۳.۰۷	۸.۷۴٪	۱۷۲.۶۱	۷.۹۹٪	۱۷۳.۰۷	۸.۷۶٪
انگلیس	۱۵۴.۶۰	۸.۲۸٪	۱۴۴.۱۱	۷.۲۳٪	۱۳۷.۶۲	۶.۹۵٪	۱۲۸.۱۲	۵.۹۳٪	۱۳۵.۲۳	۶.۸۵٪
آمریکا	۱۲۷.۵۴	۶.۸۳٪			۱۳۰.۱۶	۶.۵۷٪	۱۴۹.۲۵	۵.۹۸٪	۱۲۹.۷۱	۶.۵۷٪
پاکستان	۱۱۹.۲۳	۶.۳۹٪	۱۲۲.۳۰	۶.۱۳٪	۱۲۱.۹۰	۶.۱۵٪	۱۵۰.۹۵	۶.۹۹٪	۱۶۴.۶۴	۸.۳۴٪
مصر	۱۰۰.۴۲	۵.۳۸٪	۱۰۹.۳۸	۵.۴۹٪	۱۰۴.۷۰	۵.۲۹٪	۱۰۳.۲۵	۴.۷۸٪	۸۷.۹۵	۴.۴۵٪
مراکش	۶۵.۸۴	۳.۵۳٪	۵۳.۰۸	۲.۶۶٪	۵۷.۳۱	۲.۸۹٪	۵۹.۰۰	۲.۷۳٪	۶۴.۴۴	۳.۲۶٪
افغانستان	۶۳.۲۲	۳.۳۹٪	۱۳۵.۶۴	۶.۸۰٪	۸۱.۹۸	۴.۱۴٪	۸۵.۰۸	۳.۹۴٪	۷۲.۳۶	۳.۶۶٪
آلمان	۵۷.۶۴	۳.۰۹٪	۵۸.۸۶	۲.۹۵٪	۵۵.۲۳	۲.۷۹٪	-	-	-	-
ایران	۵۶.۲۷	۳.۰۱٪	۷۷.۸۸	۳.۹۱٪	۱۲۲.۹۳	۶.۲۱٪	۷۳.۳۸	۳.۴۰٪	۷۰.۲۵	۳.۵۶٪
لهستان	۴۸.۷۸	۲.۶۱٪	-	-	-	-	-	-	-	-
امارات متحده عربی	-	-	-	-	۱۴۷.۸۸	۷.۴۷٪	۱۴۹.۱۵	۶.۹۰٪	۱۰۴.۲۱	۵.۲۸٪
هند	-	-	-	-	-	-	۲۲۱.۳۴	۱۰.۲۴٪	-	-
کنیا	-	-	-	-	-	-	-	-	۹۷.۰۱	۴.۹۱٪
جمع کل	۱۸۶۶.۸۰	۵۲.۵۷٪	۱۹۹۳.۹۶	۵۶.۷۰٪	۱۹۸۰.۶۷	۵۷.۱۹٪	۲۱۶۰.۵۲	۵۸.۸۸٪	۱۹۷۴.۹۲	۵۵.۶۴٪

□ ساختار بازار جهانی واردات چای

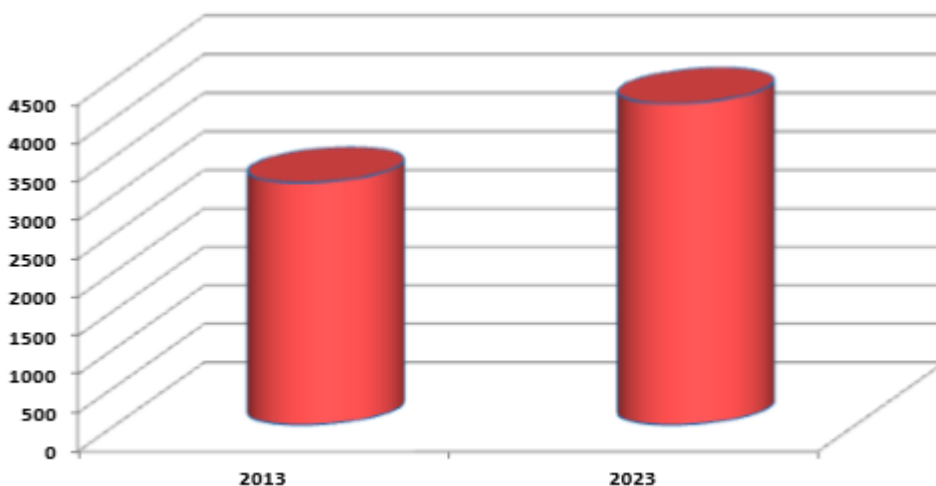
در سال ۲۰۱۵ کل حجم واردات چای جهان ۱۹۸۰,۳ هزار تن است که ۳۸,۸ درصد حجم واردات در مقایسه با سال ۲۰۰۱ افزایش پیدا کرده است. روسیه، پاکستان، انگلستان و ایالات متحده آمریکا بزرگترین کشورهای وارد کننده چای در جهان هستند. روسیه بیش از ۱۵۰ هزار تن چای هر سال وارد می کند و حدود ۱۰ درصد کل واردات چای جهان را بخود اختصاص داده است. واردات چای در پاکستان از ۱۳۹,۳ هزار تن در سال ۲۰۰۵ به میزان ۱۶۴,۶ هزار تن در سال ۲۰۱۵ افزایش یافته است. واردات چای در انگلستان در سالهای ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۵ افت می کند و در ۱۰ ده سال گذشته از رقم ۳۲ درصد کاهش یافته است واردات چای ایالات متحده به طور پیوسته افزایش یافته است و در سال ۲۰۱۴ از انگلستان فراتر رفته است.

چهار کشور بزرگ واردات چای در جهان

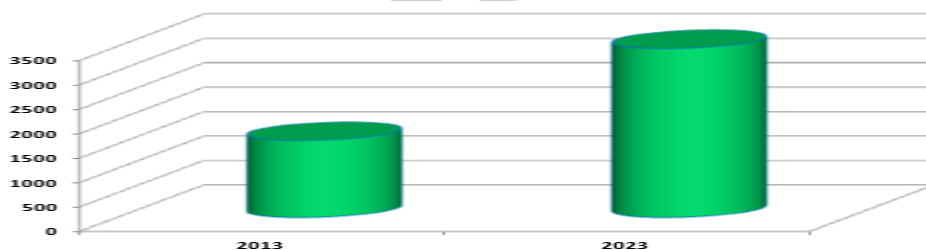
چشم انداز تولید چای جهان تا سال ۲۰۲۳

پیش بینی تولید چای سیاه (هزار تن)

پیش بینی های ۱۰ ساله تا سال ۲۰۲۳ نشان می دهد که تولید چای سیاه جهان در یک دهه گذشته در مقایسه با دهه های گذشته افزایش یافته است و پیش بینی می شود که سالانه ۲ و ۹ دهم درصد افزایش تا سال ۲۰۲۳ به ۴ و ۱۷ صدم میلیون تن برسد.

پیش بینی تولید چای سبز (هزار تن)

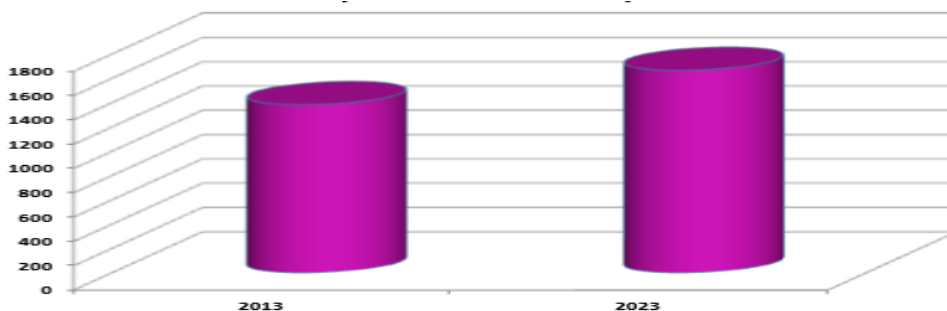

انتظار می رود تولید چای سبز جهانی با سرعت بیشتری نسبت به چای سیاه ۸ و ۲ دهم درصد رشد کند که نشان دهنده رشد تولید چای سبز در چین است و پیش بینی می شود تا سال ۲۰۲۳ به ۲,۹۷ میلیون تن برسد.

صادرات چای سیاه

انتظار می رود با پیش بینی رشد صادرات به آفریقا و آسیا صادرات چای سیاه تا سال ۲۰۲۳ به ۱,۶۷ میلیون تن برسد و در آسیا به ۹۲۱۸۲۰ تن و در آفریقا به ۳۸۴۷۴۳ تن برسد و همچنان کشورهای کنیا، سریلانکا، هند، ویتنام، اندونزی، ملاوی، اوگاندا و تانزانیا عمده ترین کشورهای صادرکننده چای سیاه جهان باشند.

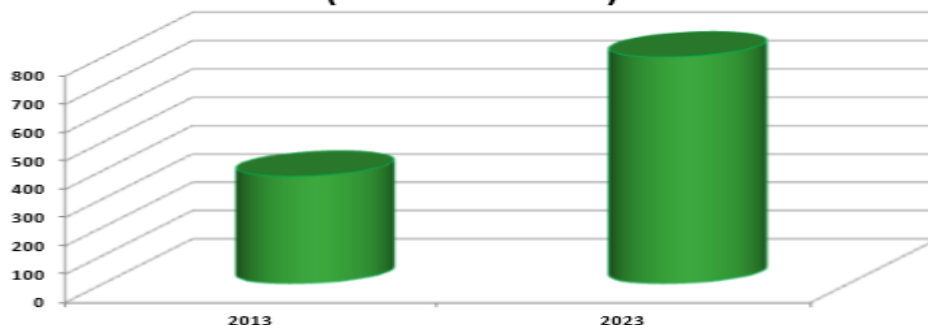
پیش بینی صادرات چای سیاه (هزار تن)

صادرات چای سبز

انتظار می رود صادرات جهانی چای سبز تا سال ۲۰۲۳ با ۷,۱ درصد افزایش ۷۵۰۹۸۱ تن برسد و چین با تداوم صادرات با ۴۵۸۵۷۹ تن؛ ویتنام با ۲۵۱۰۲۴ تن؛ اندونزی با ۱۸۵۰۰ تن و ژاپن با ۷۶۳۱ تن عمده ترین کشورهای صادرکننده تا سال ۲۰۲۳ باشند.

پیش بینی صادرات چای سبز (هزار تن)

بررسی بازار جهانی چای نشان دهنده بهبود وضعیت موجود نسبت به سال های قبل است و افزایش قیمت چای سبب افزایش ۱۰ درصدی درآمد صادراتی در سال ۲۰۱۳ به ۵,۷ میلیارد دلار در سطح جهانی رسیده که به طور قابل توجهی بر درآمد روستاییان و امنیت غذایی خانوار در کشورهای تولید کننده چای اثر گذار بوده است. در میان مدت، پیش بینی ها نشان می دهد که عرضه و تقاضای چای سیاه در سال ۲۰۲۳ با قیمت ۲,۸۱ دلار در هر کیلوگرم به تعادل خواهد رسید در صورتی که عرضه بیش از تقاضا نباشد.^۱

با این حال، اگر هیچ اصلاحی در میزان عرضه صورت نگیرد و فرض بر آن باشد که تنها ۵ درصد افزایش تولید صورت گیرد قیمت چای با ۴۰ درصد کاهش در سال ۲۰۲۳ به ۱ دلار و ۸۲ سنت در هر کیلوگرم خواهد رسید و بطور میانگین قیمت

^۱ - گزارش بیست و دومین نشست کارگروه غیر دولتی چای وابسته به سازمان خواروبار جهانی " فائو " ماه مه ۲۰۱۶ ناپروبی - کنیا تحت عنوان " تجزیه و تحلیل و ترویج بازار چای جهانی برای تشویق مصرف جهانی چای " به ریاست چین و با حضور کشورهای عضو

چای جهانی ۱ دلار و ۶۰ سنت خواهد شد. از این رو باید تلاش شود تا تقاضا برای چای افزایش یابد که می توان به روش های زیر که از طرف کمیته بین المللی چای فائو تاکید شده اشاره کرد؛

- افزایش مصرف سرانه در کشورهای تولید کننده چای که در مقایسه با واردات چای کم است
- تنوع بخشیدن به بخش های دیگر بازار چای مانند چای ارگانیک ، چای میوه ای و دو نوش های گیاهی
- تبلیغ مزایای سلامتی مصرف چای و ترویج مصرف در کشورهای تولیدکننده و وارد کننده چای
- شناسایی بازارهای بالقوه برای رشد مصرف چای
- شناخت و رعایت استانداردهای ایمنی و کیفیت مواد غذایی
- شناخت علمی که ممکن است در بلندمدت بر تولید چای تاثیر گذار باشد مانند پیامدهای احتمالی تغییرات آب و هوایی
- تدوین راهبردهای سازگاری کشاورزی و اجتماعی و اقتصادی مناطق چای خیز براساس پیش بینی های آب و هوایی
- انجام مطالعات تطبیقی شرایط آب و هوایی ارقام چای و نیازهای آن و تولید ارقام مختلف چای که با تغییرات آب و هوایی سازگاری داشته باشند
- تمرکز بر تولید چای در مناطق آب و هوایی دریایی
- اصلاح نظام بسته بندی که توسط چندین شرکت بزرگ در کشورهای مصرف کننده صورت می گیرد و افزایش هزینه این شرکت ها بر تولید تاثیر منفی داشته است
- کاهش هزینه های زنجیره تامین (فرآوری و توزیع) ناشی از افزایش هزینه های سوخت
- تلاش برای بهبود شرایط ساختاری بلندمدت در بازار چای جهان با رویکرد ایجاد افزایش تقاضا بجای کاهش عرضه و به تعادل رساندن بازار برای جلوگیری از افت قیمت بیشتر
- توجه به مصرف زیاد چای در بازارهای سنتی و تمرکز بر ایجاد تقاضای بیشتر در کشورهای تولیدکننده چای

جمع بندی

با توجه به محدودیت اراضی زیر کشت چای به استان گیلان و تا حدودی در مازندران و کاستی تولید داخلی نسبت به میزان مصرف، واردات چای در ایران امری ناگزیر است. با توجه به مصرف سالانه ۱۱۰ هزار تن و تولید نزدیک به ۲۵ هزار تن چای خشک در داخل بطور متوسط همه ساله مقادیری چای از مبادی رسمی و غیررسمی وارد کشور می گردد. میزان واردات رسمی به طور متوسط ۵۵ هزار تن با میانگین قیمت کیلویی ۴,۵ دلار و در مجموع نزدیک به ۱۰۰۰ میلیارد تومان است. گردش اقتصادی چای در کشورمان به ۳۰۰۰ میلیارد تومان می رسد. این در حالی است که در سال ۱۳۹۵ کل مبلغ خرید برگ سبز چای بالغ بر ۲۳۴ میلیارد تومان (تقریباً یک پنجم رقم واردات رسمی) بوده است.

از طرف دیگر واردات غیر قانونی چای لطمه بزرگی به اقتصاد و گردش سالم این محصول وارد می سازد که تنها با حمایت از تولید محصول داخلی می توان جلوی آن را گرفت.

در حال حاضر سالانه در حدود ۳۸ میلیارد دلار سهم تجارت چای در جهان است و حدود ۵۰ کشور و مناطق در جهان به کشت چای می پردازند و تقریباً بیش از ۳ میلیارد نفر در بیش از ۱۶۰ کشور جهان به نوشیدن چای عادت دارند که روسیه به تنهایی ۱۰ درصد از سهم مصرف چای در جهان را بخود اختصاص داده است و با توجه به عادت و فرهنگ چای در کشورهای ترکیه، عراق، افغانستان، کشورهای مشترک المنافع، کشورهای حوزه خلیج فارس و همسایگان ایران، کشورمان با توجه به وجود مناطق ویژه آزاد اقتصادی در نقاط مختلف کشور و دسترسی سریع تر و آسان این مناطق به بازار مصرف کشورهای همجوار می تواند به یک هاب منطقه ای برای فرآوری و صادرات چای تبدیل شود. اقدامی که امارات متحده عربی در سال های اخیر توانسته است بخوبی از این ظرفیت منطقه استفاده کند و با واردات چای سبز و فراوری و بسته بندی و صادرات آن اسم و رسمی برای خود در میان کشورهای صادرکننده چای جهان دست و پا کند در حالیکه این کشور به هیچ وجه شرایط کشت چای را ندارد.

ایران می تواند با ضابطه مند نمودن واردات چای سبز و فراوری و بسته بندی آن از ظرفیت بازار مصرف منطقه و سایر کشورهای مصرف کننده چای بخوبی استفاده نموده و با اتکاء به عواید حاصل از واردات و صادرات می توان برنامه های زیر ساختی لازم جهت بهبود وضعیت صنعت چای و ارتقای کمی و کیفی تولید این محصول را به اجرا در آورد و از خروج مقادیر متنهابهی ارز از کشور جلوگیری کرد.